

IZHAJA VSAKI DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične štev. se prodajajo po 3 nvt. (6 stot.) v mnogih sobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvt. (10 stot.).

OGLASI SE RAČUNAJE NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 2 st. mm, smrtne, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.
V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbo brez doposlani naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI“ stane: celoletno K 520, pol leta 260.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista, UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Marodol dam).

Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“: Natisilna tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.

Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Proces Friedjung na Dunaju.

Hrvatsko-srbska koalicija. - Chlumetzky razkrinkan. - Blamaža avstroogrskih 'vodilnih krogov' neizogibna. Srbija predloži zadevo mirov. razsodišču v Haagu.

Ko prerojamo značaj Friedjungovega procesa, nam treba imeti pred vsem na umu, da je to neke vrsti apokalipsa in epilog takozvanemu „veleizdajniškemu procesu“ v Zagrebu. Imajoči to pred očmi se ne smemo dajati zavesti od raznih „colpi di scena“, ki grede za tem, da obrnejo pozornost porotnikov in političnega sveta od glavnega vprašanja, ki je: ali je ali ni hrvatsko-srbska koalicija veleizdajniška?

Postavimo torej stvari v pravi red, kajti še le potem, ko doba pojedine scene svoje pravo mesto, bo jasna vsa slika, ki bi mogla nositi naslov: tragika enega naroda.

Se li spominjate veleizdajniškega procesa v Zagrebu? Najprej se je predlagalo vsolec za 53 obtožencev, ker da se njihov „zločin“ veleizdaje da dokazati z dokumenti. Tekom razprave, ki je trajala nekoliko mesecev in v kateri je stal sodnikom na razpolago ves uradni aparat vse monarhije, dokazalo se je, da za obtožence ni dokazov, da je moral sam državni pravdnik za nekatere njih odstotki od obtožbe, dočim je za druge odstopil od obtožbe radi veleizdaje.

Ali oni, ki so na Hrvatskem vendar potrebovali kake veleizdaje, so rekli: poslanska imuniteta nam jemlje iz rok kolovodje in glavne krivice veleizdaje: koalicijske poslanice. Njim (za sedaj jih neumejemo) ki jim je trebalo v Hrvatski veleizdaje, sta se stavila v službo dva človeka, Nastić in Friedjung. Prvi je žalostno doigrav v Zagrebu, drugi pa je mislil, da sme osumiti vse nezavisne politike kakega naroda samo zato, ker je — „učenjak“. Prevaril se je, osumil na hrvatske in srbske zastopnike, ki jim se ni zljubilo stopiti pred zagrebske sodnike a la Tarabochis, so se stavili na razpolago dunajski poroti.

Mimogrede treba tu naglasiti, da je hrvatska vlada zahtevala od skupnega sabora v Pešti, naj jej izroči nekatere hrvatske in srbske poslanice, ali parlament je to odbil z motivacijo, da vlada ni nikakor motivirala in tudi ne dokeži podkrepila svoje prošnje.

S tem je dokazano dvoje: da se razen osumačenja ni predložilo prav ničesar proti hrvatsko-srbski koaliciji v „veleizdajniškem procesu“; in v drugo: da hrvatska vlada ni imela dokumentov, da bi skupnemu saboru dokazala ali čim dotičnih poročev.

Znano je, da so poslanci hrvatsko-srbske koalicije takoj tožili Friedjunga radi njegovih klevet, ki jih je vseboval dotični članek. Friedjung je trdil, da ima dokumentov. Na podlagi te njegove trditve je začelo Rauchovo in Friedjungovo novinarstvo pravo gonjo proti koaliciji in Srbom, ki jih je še sodil — Tarabochis. Zastoj je koalicija urgirala, da Friedjung pride pred sodišče, on pa je laicalno kleveto in čakal. Čakal je na efekt, ker se je šlo samo o to. Ali končno je moral vendar pred sodnijo. In tu ti je bila prilika, da uniči koalicijo, ki sicer res toži, ali ti — Friedjung — moreš svojimi dokumenti pognati svoje tožitelje na obtožni klop!

Prizor — zares dramatičen! Ali kaj se je dogodilo? Počelo se je igrati alepo miš, počelo se je motiti in v motnem lovit. Interesirano dunajsko novinarstvo, ah to karakteristično dunajsko novinarstvo, ki ne pozna nikakih dispozicij fondov, nikakih „trinkgeldov“, to novinarstvo je pred vsem udarilo v patrijotične strune: Friedjung je patrijot, Friedjung je delal nesebično, da — reši monarhijo!!

In tedaj je prišel na pozornico — Friedjung! Vsi smo pričakovali od tega dokumentov: nakaznice, pisem, načrtov, poročil. Ali od vsega tega — nič. Friedjung je prinesel dve fotografiji, en „originalen“ zapisnik seje „Slov. Jugu“, ki niti ne spada k stvari, ali bi imel dokazati avtentičnost pisma fotografiranih zapisnikov... V svoji brošuri pak d. naša Friedjung prevode nekih zapisnikov „S. J.“ in srbskih vladnih spisov, ali originalov nil!

Stresala se je gora in rodila — miško! Friedjung je razočaral vseh, tožitelje in ves svet. Daljni tok razprave dokazuje še marajkaj glede „originalnosti“ Friedjungovih dokumentov.

Mej tem je trebalo rešiti situacijo s čemer bi bodi. Pozvali so pravdnika, ki je nastopil starim zdravilom. Kdo je ta zdravnik? Ime mu je avstrijska diplo-

macija. Ero, to je tisti, ki ga gori nismo imenovali! Avstrijska diplomacija je trebala veleizdaje v Hrvatski. Ona je sedaj nastopila, da reši situacijo pred dunajsko poroto se svojim: divide et impera!

In poskočil je deus ex machina, propali barončič Chlumetzky. Ta je podal roko Friedjungu in oba sta rekla: ne, v Hrvatski ni bilo veleizdaje, ampak nekoliko političskih pustolovcev. To je treba uničiti!

Recimo, da je res temu tako. Potem pa vprašamo: zakaj je zagrebska sodna sedem mesecev proganjala „veleizdajnika“, ki jih je denunciral Dunaj, a o katerih zopet isti Dunaj pravi sedaj, da niso bili veleizdajalci?! He Rhodus!

Po komandi svojih gospodarjev sta nastopila torej Friedjung in Chlumetzky, da bi zrušila samo nekatere člene hrvatsko-srbske koalicije. Prvi udarce je dobil Supilo. „Odkritje“ Chlumetzkega je izzvalo pri nas senzacijo. Ali tudi o tem treba razpravljati mirno, kajti Supilo je rekel na Dunaju: ride megio, chi ride l'ultimo.

Konstatirajmo tu dvoje!

Priča Chlumetzky je trdil, da je podkupil Supila v Dubrovniku pred 10 leti z 200 K in da je bil isti Supilo neke vrsti špijon Kalky s. Supilo pa trdi nasprotno. Niti jeden niti drugi nima dokazov za svoje trditve, ali predsednik sodnega kolegija je ironično prekinil Supila in takoj branil pošteno besedo Chlumetzkega. O liberalnosti takega postopanja naj sodi čitatelj. Glede Supila nam je reči to-le: njegova obramba naj razjasni, ob kakihnih razmerah se je rodila resnica ali pripovedka o onih 200 K! Ako se razjasni vloga avstrijske diplomacije na jugu monarhije — v hrvatsko-srbskom sporu, ki je pred 10 leti v Dubrovniku prvil intoltrvne brate do noža, potem šele bo mogli reči, kdo je bil Supilo tedaj in kdo je bil tedaj — Chlumetzky! Tu hočemo samo reči: treba imeti potrpljenja. Zgodovinska resnica je, da avstrijska diplomacija ni nikdar izbirala sredstev v borbi proti slovanskim narodom monarhije. Friedjungov proces je kopija procesa, ki se je vodil proti Hrvatom, ko je banoral oče sedanjega bana. Levin Rauch. Trebali so tedaj krotke Hrvatske, pak so proganjali nje voditelje. Tudi sedaj trebajo pokorne suženjske Hrvatske, pak proganjajo na značajneje, naj-inteligennejše nje sinove. Praj ali sleje zmaga vendar pravice. Pojedinec more tudi pomeniti, ali narod ne podleže. Temu se nadejamo iz čakajmo konca tej gonji, verujmo čiš v sebi!

Predsednik sodnega kolegija dr. Wach je rekel, da Supilo gaji svojo pošteno besedo, ker da Chlumetzky ne more lagati. Vredno je spoznati tega Katona — značajneža, ki se mu mora verovati brezpogojno. Niže doli prinašamo njegovo fotografijo.

Se nekaj, Chlumetzky je čital odlomek iz nekega Supilovega pisma, iz katerega je izhajalo, da je Supilo odkril Chlumetzku neko politično tajnost, da je bil torej njegov konfident. Predsednik dr. Wach je rekel na to: gospod Supilo poda sedaj svojo pošteno besedo, da stem odkritjem ni hotel izpumpati „trinkgelda“!

V stvari pa je bilo, da je Supilo opozoril Chlumetzkega na članek, ki izide v njegovem „Novem Listu“. Supilo torej ni konfidencijalno razkril tajne; ampak je opozoril baroniča na kampanjo, ki jo je Supilo tedaj vzpiziral proti — Srbom, ker jim je bil politični nesprotnik!

Dr. Mate Llesičar polaga v posebni izdaji „Pokreta“ sledečo fotografijo barona Chlumetzkega:

Baron Chlumetzky je človek brez svake nasobrazbe, brez poklica in brez premoženja. Njegov edini kapital je ime njegovega očeta. S tem je prišel v Dalmacijo in pričel svojo kariero z denunciacijo, ki je dvignila v početku veliko prahu, a je končala s splošnim smehom. Neke visoke oseba se je izrazila o Chlumetzku, da je to un homme de treque, pokvarjen človek. On se je namreč približal gospej David, ženi takratnega guvernerja Davida, in ho ga je

ona zapodila iz svoje hiše, je Chlumetzky denunciral njo, njenega soproga in sedanjega dalmatinskega namestnika Nardellia, da konspirirajo proti državi s črnogorskim knezom in da drže sestanke s njegovimi emisarji. Na Dunaju so s prva verovali, a potem so se uverili s kom imajo posla in Nardelli ima danes eno najuglednejših mest.

Ta Chlumetzky se je vsilil, posluševaje se ugleda svojega očeta, v hišo grofa Caboga v Dubrovniku. Zapeljal grofovo ženo, živil z njo, potoval na njene stroške ter jej obljuboval, da se poroči z njo, dokler je imela denar. A ko je grofica dosegla ločitev zakona s možem, je Chlumetzky v pravem pomenu besede pobegnil od nje. Sedaj živi brez vsakega poklica edino le od milosti svojega očeta. Prilepil se je na bogato hčer nekega bogatega veleposelnika iz okolice Karlovca, ki je poročena na Dunaju in od nje živi.

Ne bi iznešel na dan to, da ni prišlo na boj iz zasede in na nože.

Komu verovati? Ali denuncijantu iz sfere David-Nardelli, temu prostitutu, ki se je s svojim naslovom vsilil v hišo, zapeljavaj ženo in živil od njih, človeku, ki mu kipi vsaki navinarski članek mržnje na vse, kar je hrvatsko, človeku, o katerem pravijo vsi ljudje, ki ga poznajo, da ga je napravila ambicija polblaznim, človeku, v katerem so vsi pogoji moralne propalosti, ali verovati Supilu? Na to vprašanje odgovor ne sme biti stvar ukusa, nego stvar karakterja enega naroda, stvar njegovega poštenja, a ta karakter in to poštenje ima obstojati v enem zaključku: Verovati zamoremo samo taki priči, ki ima neomeđevano privatno življenje.

Drug Dalmatince izjavlja v „Pokretu“, da je on, kakor tudi vsi Dalmatinci, uverjen o neokaljenem poštenju Supilovem, ter je pripravljen, si dati sežgati roko preje, kakor bi dopustil, da bi se le trenutek dvomio o Supilovem poštenju.

Dr. Pero Čingrija pa je poslal „Pokretu“ sledečo brzojavko:

Ker mi še ni znano točno ono, kar je govoril Chlumetzky in Supilova izjava o razmerju Chlumetzkega napram njemu in hrvatski stranki, zamorem izjaviti samo to, da se je Chlumetzky v dobi najhujše borbe med Hrvati in Srbi, ko je gospodarila na občini italijansko-srbska koalicija pod Gondolom, katero je vlada v vsem podpirala, približal nekim Hrvatim in se štilil kot njihov prijatelj. Konceptist Chlumetzky je priznal pred Hrvati, da politika Dunaja napram Hrvatim ni pravična. S tem svojim dejanjem se je zameril vladi, ki ga je za kazen premestila v Makarsko.

Supilovo delovanje v Dubrovniku ni nikakaj tajna, ampak odprta knjiga. Pisava „Crvene Hrvatske“, katero je osnoval in urejal Supilo, je bila enaka od njenega postanka, 7 let pred prihodom Chlumetzkega v Dubrovnik, pa vse, dokler je Supilo odpoštoval na Reko. Izključen je vsak upliv Chlumetzkega na držanje stranke in lista.

DUNAJ 14. Komaj je bila otvorena današnja razprava v procesu Friedjung, je prišlo do senzacionalnega dogodka. Dr. Kraus, tolač za srbski jezik, je zaprosil besedo. Izgovoril je par ne popolnoma jasnih besedij o nekem misterioznem pismu, hoteč izročiti pismu predsedniku, ko je padel v nezavest. Morali so ga odnesti iz dvorane.

Predsednik: Pismo, katero je omenil dr. Kraus, je pisano z roko dr. Friedjunga in se nanaša na čbisk, ki mu ga je hotel napraviti neki Fortunac. Dr. Friedjung je dal sledeče pojasnilo: Tolmač je dobil od nekega gosp. Fortunce vest, da mi ima dati važna naznaila glede procesa. Tolmač me je o tem obvestil in jaz sem pisal gospodu Fortunu, naj pride na moj dom ob 7. zvečer. To pismo je bilo takoj fotografirano po naročilu protivne stranke.

Tožitelji kličejo: To ni res. Predsednik je potem naznanil, da je prijavljen odvethik dr. Gualtiero Rode kot zastopnik tožitelja Supila.

Branitelj Benedikt vzdrži svoj predlog, da se pozove poslanca Zegorca kot pričo, da si je ta brzojavil, da ni nikdar govoril s Spalajkovičem.

Predsednik se je obrnil na porotnike s pozivom, naj se ne ozirajo na dokaze, ki bi se jim jih mogoče nudilo izven dvorane.

Medtem je prišel v dvorano predsednik „Slovenskega juga“ Marković.

Sodni dvor je sklenil, da se zasliši nekatere priče, druge se odbije. Priče, ki so obdolžene veleizdaje, so odbite.

Ako sta obe stranki sporazumni, je možno zaslišati one priče, ki se dobrovoljno javijo in predstavijo do sobote ob 9. uri predpoludne. Ako ne pride Spalajković, bosta pripuščena priči Banjanović in Gabrila, ker se zde njune izjave relevantne. Grof Pejačević bo zaslišan. Dovolj se, da se vpraša izvestne občine v Hrvatski glede eksistence oseb, ki so v okrožnici grofa Pejačevića označene kakor sumljive. Pripusti se kakor pričo trgovec Jelovca iz Zemuna, in Ponta, dočim je odklonjen Ljuba Medinović iz Zemuna. Glede dr. Masaryka ni sedaj še ničesar sklenjeno, ker se zde sodišče njega izjave o njegovih utisih popolnoma brez pomena. Zaslišalo se bo od Supila predloženi priči Tončiča in Szaparyja. Glede Kazanskega ni še sklenjeno ničesar. Dr. Rode, ki je prevzel obrambo Supila, je predlagal, da se pozove namestnika Nardellia, župana Čingrija iz Dubrovnika, grofa Pejačevića in pisatelja Hermana Bahr, ki vsi naj izpovedo o baronu Chlumetzku kakor politiku in kakor zasebniku. Dr. Rode je označil Chlumetzkega kakor političnega mešetarja in smešno osebo, vled česar ga je prekinil predsednik.

Po kratki pavzi je predsednik naznanil, da ni bila pripuščena kakor dokazilo knjiga predložena od dr. Benedikta in da so bili tudi odklonjeni predlogi dr. Rodeja.

Dr. Benedikt je stavil dr. Friedjunga vprašanje, na kak način da je prišel do dokumentov in fotografij.

Dr. Friedjung je izjavil: Začetkom leta 1907 sem našel osebo, ki se je ponudila, da mi preskrbi zapisnike „Slov. Jugu“. Ponudbo so kompetentni faktorji vsprejeli, vendar se je ponudniku reklo, da se ne vnapreje ozioroma honorira prepisov, ampak samo izvirnike. Dotična oseba je prinesla izvirnike zapisnikov kmalu po sestavi teh zapisnikov v „Slov. Jugu“. Zapisniki so bili po potrebi prevedeni in fotografirani in vrnjeni oni osebi, da jih je zopet stavila v arhiv „Slovenskega Juga“. To se je ponavljalo do februarja l. 1909.

Vprašanje podkupljenja kateregakoli politika je bilo dotičnim faktorjem postransko. Šlo je za mnogo važneje svrhe vspricho odnosa med Avstro-Ogrsko in Srbijo. Prav mimogrede so bila pa iz zapisnikov prepisana ona mesta, na katerih se nabaja Supilovo ime. Friedjung je rad prevzel ponudbo, da to obelodanjenje pokrije s svojim imenom, pri čemer so mu pa bila od dotičnega faktorja za slučaj procesa stavljena na razpolago dokazila. Njegovemu članku od 25. marca bi bili sledeli drugi članki, ako bi se ne bila ravno omenjena dne srbska unanja politika premenila. Članke je studiral več tednov in izbral le one članke, ki so važni za proces.

Dr. Harpner je izjavil, da ni še vedno povedal nobenega imena in ničesar dokazal. On (brantelj) vprašuje za ime onega, ki je napravil zapisnike.

Dr. Friedjung je rekel, da ve za ime, vendar noče dotičnika spraviti na vialice. Dr. Friedjung je izjavil še enkrat, da smatra vprašanje dr. Harpnerja kakor smešno, nai bi imenoval onega, ki mu je izdal dokumente in je pripomnil, da se iz tega, da je bil zapisnik od najkompetentnejših med tožitelji priznan kakor pristen, zamore sklepati, da so tudi drugi prepisani zapisniki pristni.

Po tozadevni kontroverzi med dr. Harpnerjem in Friedjungom, je imel biti zaslišan kakor priča predsednik osrednjega vodstva „Slov. Juga“, Marković vsenčilični prof. v Belemgradu.

Dr. Benedikt se je izjavil proti temu, da bi se pričo zapriego, dr. Harpner se je izjavil za zaprišejanje.

Predsednik je po kratkem posvetovanju priopčil sklep, da se ne zaprišeže priče, k r je osumljen, da se je udeležil kaznjivega dejanja, radi česar se ga ne sme zaprišeti po kazenskem pravdnem redu.

Priča je temu ugovarjal. Izjavil je, da „Slovenski Jug“ v zatrevanem smislu, kot zarotniški klub ni nikdar obstojal.

Nek porotnik je vprašal pričo, če pozna generala Nikodema Stefanoviča.

Priča je izjavil, da ga pač pozna, a ne osebno. Marković podaja obširno zgodovino „Slovenskega Juga“, ki je bil ustanovljen kot dijaško društvo in je obstajal od marca dalje kot meščanski klub z javno čitalnico.

Od strani vlade ni klub dobil nikdar nikake subvencije. O kakih zarotniških tendencah ne more biti govora. Priča je od junija 1907 predsednik kluba. Priča se peša s posamičnimi spisi Friedjungove brošure ter izjavi, da so vsi oni spisi falsificirani. Slovenskega ministrskega predsednika Pašča je spoznal osebno šele pred par meseci. Poprej ni imel s njim nikdar nikakega razgovora. Centralno vodstvo in centralna uprava „Slovenskega Juga“ ni obstajala nikdar. Seje, kakor so označene v zapisnikih, se niso nikdar vršile. Sklepi, kakor so označeni v omenjenih zapisnikih, niso bili nikdar napravljeni.

Tudi tajnika sej ni bilo nikdar. Poleg tega različne kot društveni funkcionarji navedene osebe niso zavzemale deloma nikakih, a deloma ne onih mest.

Predsednik je vprašal pričo, da li bi on, v slučaju, da bi bili vsi oni spisi pristoi in njih vsebina resnična, kot uradni srbke vlade, kot Srb in sonarodnjak tožiteljev v stanu potrditi, da so se vse zatrjevanje stvari dogodile.

Priča je odgovoril: Ko bi bilo vse to res, bi radi morebitnih posledic ne bil prišel sem.

Izjavil je dalje, da so blagajniške nakasnice ponarejene, konstatuje da kak Stefanović v ministertvu znanjih sadev sploh ne eksistira, da pozna le nekega Rista Odovića, kot dramaturga, da ni bil nikdar v Solunu, in da se je v času 21. oktobra osiroma 3. okt. 1908, ko bi bil moral na podlagi zapisnikov predsedovati sejam „Slovenskega Juga“, nahajal v Berlinu. Naznanil je točno svoj odhod iz Belegrada, bivanje v Budimpešti, Berlinu in ob povratku na Dunaju, imenoval je različne osebe, s katerimi je v Berlinu občeval, navedel različne hotele itd. O kakem sklepu, ki se nanata na oboroženje čet, on tudi ne zna ničesar. Priči se je stavljalo potem razna navkrižna vprašanja.

Dr. Benedikt je vprašal pričo, če bi bilo mogoče našega vojaškega atašee prerariti glede obstoja ustaških čet, čemur je priča pritrdil.

Priča sploh ne pozna Milana Stefanovića, ki je označen kakor zapisnikar „Slov. Juga“ in tudi ne more pripoznati predložene mu rokopise zapisnikov.

Večak je konstatiral, da prihajajo vsi njemu predloženi rokopisi od ene in iste roke. Branitelj Kienböck je vprašal, amatra li priča opravičenim kraljevski umor? (Vakliki ogorčenja med občinstvom). Vedeti hoče le, amatra li priča sploh političan zločin kakor opravičen.

Priča je odklonil odgovor. — Na to je dr. Friedjung stavil pričo več vprašanj. Priča je rekel na vprašanje, ako je kak Stefanović, katerega ime zadenja s črkama „Dr.“: Da, „Dragomir Stefanović“, kar je branitelja napotilo, da je priči očitati, da pričuje zavratno, češ, da trdi, da ne pozna Dragomirja Stefanovića.

Tudi o osebi Riste Odovića se je razvilo živahno prerekanje, kar je priča istega označil kakor gimnazijskega profesorja.

Dr. Friedjung je na to vprašal, katere tožiteljev da pozna priča. — Priča je izjavil na temelju prečitane liste tožiteljev, da pozna Pribičevića in Budisavljevića. S prvim se je spoznal pred dobrimi desetimi leti in ga tudi zadnjič videl v tem času. S poslednjim se je spoznal v uredništvu „Dnevne Liste“, katerega sotrudenik je priča.

Po deljnih navkrižnih vprašanjih se je izkazalo, da ni menjen tožitelj Budisavljević, marveč branitelj Budisavljević.

Na vprašanje Friedjunga, zakaj je Marković kakor patrijot in vnet politik zapustil Beograd prav v kritičnem času, je odvrnil priča, da je pred vsem vseučilišni profesor, a politika mu je postanska stvar. Rekel je na tozadevno vprašanje, da mu je popolnoma nemarno, da bi se bila v čitalnici „Sl. Juga“ nahajala bomba.

Dr. Friedjung: Poznate nadporočnika Milana Pribičevića? Se li spominjate, da je dr. Budisavljević priznal, da je neki Vlasie pokazal bombe?

Priča ne ve tega.

Dr. Friedjung: Niste li spisal brošure proti Avstriji?

Priča: Nič proti Avstriji, ampak znanstveno studijo o srbakem naziranju bosanskega vprašanja.

Branitelj Benedikt predlaga, da se priča po Friedjungu omenjeno mesto iz razsodbe zagrebskega veleizdajniškega procesa.

Dr. Harper predlaga, naj se poizve, kateri dan je stanoval Marković v hotelu „Nadvojvoda Josip“ v Budimpešti, dalje, da se poizve v Berlinu o bivanju in občevanju Markovičevem v Berlinu.

Na to je bila razprava o pol 4 pretrgana in odgodjena, za jutri predpoludne ob 9 uri.

„Arbeiter Zeitung“ komentuje neko Friedjungov proces zadevajočo notico, ki jo je objavil v nedeljo „Freundenblatt“ in dokazuje, v kako neprijetnem položaju se nahaja Aehrenthal z ozirom na ta čuden proces. Umevno je, da se nahajajo na „merodajnem mestu“ v neprijetnem položaju, ker stoji Aehrenthal pred alternativno: ali je Avstrija pustila v Beogradu krasti dokumente, ali

pa se je pustila, da jej je kdo natovsil ponarejene dokumente za pristne. Na zna se, tako pravi list, katere teh dveh hipotez je bolj kompromitirajoča za avstro-ogrsko monarhijo.

„Zeit“ napada posebno predsednika grofa Wacha radi čudnega načina, kakor on vodi ta proces. Samo tretji dan je Wach našel nepričakovano energijo, da je razmesaril neurečnega Supilo. Zdelo se je, da bo z onim udarcem tožba vršena naravnost iz tečaja in poteptana na tla. Nasproti temu se je konstatiralo, da je Supilo prejel denar, a ne od Srbije, ampak od Avstrije, da bi nadaljeval svetofilsko politiko. List pravi, da tako, kakor se vodi proces, ni mogoče, se informirati. Dovoljeno je bilo, da se je čitalo več ur prave namišljenih dokumentov, v katerih nikakor ni dokazano, da obstoje, dovolilo se je kot dokaz tiskovine, ki nimajo drugega dokaza, ko izjave obtožencev. List pravi, da je to postopanje v nasprotju s slovesno izjavo predsednika, da se napne vse sile za najti resnico. Predsednik je opomnil tožitelje s posebnim ponosom, da smo tu na Dunaju. — Sedaj bi bil čas, da se opomni na to tudi predsednika samega.

„Politika“ pravi, da bo zahtevala srbka vlada, da se predloži namišljene dokumente mirovnemu razsodišču v Haagu, ali pa posebni mednarodni sodniji. List pravi, da, čim se dokaže, da so dokumenti falsificirani, bo Evropa videla, kakih sredstev se poslužuje Avstro-Ogrska v boju proti Srbiji in hrvaško-srbaki koaliciji.

„Il Principe“ — naš rimski prijatelj

nima nič posebnega v svoji 3—4 številk. Gosp. nadaljuje s svojo globoko študijo o irredentizmu ter prihaja do zaključka, da se avstrijski Italijani morajo pogoditi z Dunajem za skupni nastop proti Slovanom. Mejem naj se Italija mečno obzroži in ko Nemci in Italijani uničijo Slovane, potem pride Italija in si vzame Trst in vse „neodrešene dežele“.

Z neverjetno diplomatično modrostjo — Palcinelle, pripoveduje vse to veliki reformator irredentke politike, gosp. v rimskem „Il Principe“.

In Braasovsk? — Ostal je v podlistku. Še vedno se spreha po noči okoli canal grande, ter filosofira in fantazira, da mu ne more biti para.

V neki notici rimskega tovariša čitamo, da je princ Hohenclohe dal konficirati vse številke „Principa“, ki prihajajo v Trst. To bi bil ultrakvalificirani zločin. Ali ne vidi gosp. namestnik, v kakih težkih časih živimo?

Ali gosp. namestnik ne zna, da je vesela zabava, obilen smeh najzdravejše zdravilo proti vsaki bolezni? Svečano moramo povedati gosp. namestniku, da bi ne bilo lepo od njega, če bi oropal nas in vse Tržačane najboljšega italijanskega — humorističnega lista „Il Principe“!

Dnevne vesti.

Daghe al ščavo! Po shodu minole nedelje sem šel po ul. Carducci z namenom, da pojdem domov. Nasproti ulici Lavatoio je redarstvo zaprlo prehod. Ker sem videl druge, da so posamično ali skozi kordon redarjev, sem skušal tudi jaz storiti tako. Jeden redarjev pa se je zagnal proti meni in zavpil v laškem jeziku: „Nazaj, drugače vas aretiram!“ Jaz pa ob takih prilikah ne umejem laški; zato sem ostal na svojem mestu in rekel: „Ker veste, da imate opraviti s Slovenci, povejte nam, kar nam imate povedati, v slovenskem jeziku!“

Še nisem dobro izgovoril teh besedi, ko je bil že potegnjen drugi kordon od ogle Gorupove hiše v ul. „Molin piccolo“ in tako sem srečno prišel v ul. „Coroneo“. V precejšnji razdalji za menoj je teklo kakih 50 slovenskih mladščikov, ki so žvižgali in vaklikali. Da se izognem sitnostim, sem jo potegnil po ul. „Crociera“ v ul. Stadion in po javnem vrtu proti domu. Naenkrat sem začel, kako tebeča mima mene dva mladčnika in za njima druga dva, že bolj priletna sloveka. Prva dva sta molče bežala, druga dva pa upila: „Daghe al ščavo!“ (Vdani sužnja — Slovenca!) Takoj sem pogodil, kaj da pomenja to in spustil sem se za napadalci. Nisem mogel zabraniti, da bi prvi Lahon ne vdaril zadnjega Slovenca po glavi, bil storil je to le enkrat — ker sem bil že zvraven. Grozno sem ozmerjal Lahona, ki sta me gledala z bliskajočimi očmi. Ko sem jima zagrozil s posledicami te nepravne, civilizovanih ljudi neveredne gonje in ko sem dal znak za dejanski nastop — sta junaka pobegnila. Mladica ljudi, ki se je bila med tem nabrala na leu meata, je soglasno obsojala divjanje Lahonov. Šele pozneje sem doznal, da je Lahonstvo v nečim med soboto in nedeljo prilepilo nešteto šapirografskih lističev, v katerih so pozivala poboj Slovencev! Gospoda Italijani! Jaz sem imel ob tej priliki revolver v žepu. Kaj bi bili rekli vi, ko bi bil jaz malce obtretil vašo dva — barbara?!

Ne tako! Prejeli smo: Že nekaj časa sem opazujem, da naši ljudje, posebno pa mladina, pozdravljajo z žvižganjem redarje, nastopajoče ob priliki raznih manifestacij. To

je sicer že stara navada irredentarjev in naše ljudstvo je to nelepo navado le kopiralo. Res je sicer, da je žvižganje v resnici namenjeno sistemu in ne direktno redarjem, ali pomisliti treba, da so redarji tudi iz krvi in mesa!

Proti sistemu naj se manifestuje tam, kjer ima sistem svoj sedež, nikar pa naj se ne žvižga službojočin nižim organom, ki morajo vršiti, kar jim je ukazano. Ako abstrahujemo od posamičnih slučajev, moramo priznati, da tržaško redarstvo na sploh korektno postopa in ne zaslučuje, da bi mu žvižgali bodi od ene, bodi od druge strani. Pri tem pa treba posebno pomisliti, da Lahoni ne demonstrirajo toliko proti redarjem, ampak proti slovenskim redarjem! To jih boče v oči. Kakov smisel ima torej, ako jih mi posemliemo v tej razvadi?!

Še ena. Večkrat že sem opazil, da gredo grupe 20—30 naših mladščikov po raznih ulicah (kakor je bilo to tudi minolo nedeljo) ter tam žvižgajo in vaklikajo! Kakor stvarnemu, v demonstracijah izvežbanemu mačku — mi je v dolžnost, da svarim pred sličnim načinom demonstriranja. Nasprotniki se zbirajo v številne grupe in lahko bi se dogodilo, da bi našinci drago plačali svoje neprimljenosti in vrhu tega bi bila še kompromitirana stvar, ki jej hočemo koristiti v svoji sicer res plemeniti gorečnosti. Manifestacije — da, Demonstracije — da! Ali le take, ki res imponirajo in valed tega tudi koristijo. Saj to poslednje je menda namen vsem našim nastopom!

Italijanskim učiteljem v aihum. — Naši „kulturolozi“ — italijanski učitelji — so se prevedč proslavili te dni, da ne bi jim povedili nekoj več pozornosti. Danes jim hočemo servirati posebno „pietanzo“, ki smo je izvakli iz arhiva.

Dne 8. minolega avgusta je prinesel veliki rimski list „Giornale d'Italia“ pogovor s pol. Chimienti, ki je bil člen ispravevalne komisije za italijanske absolvirane preprau-diste. Komisija je namreč od 230 kompetantov pripustila k izpitu le 74 kandidatov in od teh je dobilo učiteljski diplom le 61 kandidatov.

Gosp. Chimienti je rekel, da je treba vroko temu žalostnemu izidu izpitov iskati v dejstvu „da so mnogi kandidati imeli še otroško psihologijo“.

„Zgodovina, filozofija, prirodne znanosti, pravo, javna ekonomija, vse je to prešlo na duh teh mladščikov, ne da mi ostavilo sledi za seboj. — Nekateri so pisali in govorili o zavodih zasebnega prava, državi in njenih nastavnih organih z navnočnostjo.... kmetov (con mentalità ingenua dei contadini). Popravljaje nalog je bilo delo, ki je jemalo pogum in veselje (che scoraggiava ed avviliva). V komisijah so se členi ednoglasno izjavljali o nesposobnosti kandidatov ter jih niso hoteli pripuščati niti pietisti casus — po milosti —, ker bi ta blagost bilo slabo početje.“

No, tukaj imati vi gospodje, ki nam vedno pripovedujete o 2-tisočletni kulturi! Vaši učitelji v Italiji, v večnem Rimu, so visoko naobraženi, kakor — otroci in kmetje! — Vprašujemo: kakšni pa naj bodo učenci, ki imajo tako imenitne učitelje?!

In vendar imajo poguma naši italijanski učitelji, da odrekajo našim otrokom šole, ko bi morali apelirati na ves Trst, naj bi preiskbel italijanski vladi par tisoč kron za polštene... šole... za italijanske učitelje v veliki, prosvetljeni, kulturni Italiji.

C. kr. redarstvenemu ravnateljstvu. Prejeli smo: Leto in dva meseca je že minulo, kar je okolo 30 redarjev vložilo na ravnateljstvu prošnjo, naj bi se jim izposlovalo, da se jim vračunaj med službena leta tudi oni čas, ko so služili pri C. kr. finančni straži in pri drugih državnih ur di. Ker pa po 14 mesecih niso prosilci prejeli še nobenega odgovora, prosimo, naj se to, za dotičnike važno vprašanje že vendar enkrat reši.

Umrl je v ponedeljek lastnik svečarne Feliks Machlig, v starosti 92 let. Pokojnik je bil od leta 1861 do 1882 deželni poslanec in mestni svetovalec in je pripadal tedanji liberalni stranki. Leta 1861 je postal tudi člen glavnega ravnateljstva za oskrbo ciromakov. Leta 1869 mu je cesar podelil red železne krone III. razreda. Pokojnik ni zapustil otrok.

Predavanje o zrakoplovstvu inž. Živica, se bo vršilo jutri v četrtek ob 9. in pol zvečer v Trg. izobraževalnem društvu, ulica Sv. Franciška št. 2. Ozirom na zanimivost predmeta vabimo na obilno udeležbo tržaške Slovence in Slovence.

Nevođljive poštnje pošiljke. — C. kr. pošto in bozajavno ravnateljstvo nam je doposlalo seznam onih priporočenih in navadnih poštnih pošiljatev, ki so bile meseca novembra v oddelku za nevođljive poštnje pošiljke v Trstu odprte in ki so jim odpošiljatelj neznani. — Ta seznam bo priobčen v polnem obsegu v tukajšnjem uradnem listu.

Zahvala. Veselični odsek „N. D. O.“ izreka najtopleje zahvalo vsem podpisateljem in darovalcem, nabirateljem darov, in vsem, ki so kakor si bode pripomogli, da je bil tako lepo dosežen človekoljubni namen našega „Miklavževega večera“. Posebno zahvaljamo še naše „Dramatično društvo“ za brezplačno preprostitve dvorane. — „Konečno pa moramo preprostit obitnostno na oproščanje, ako je bila kaka mala nerednost ob take velikem navalu.

Iskustvo, pridobljeno na tej prireditvi, nam bo v pouk za bodočnost.

Občni zbor sv. Nikolaja vrtil se je v nedeljo 12. t. m. v znamenju boja. Za pri-pozdravem nagovoru predsednice gospe Ponikvarjeve, ko je omenila uzorni notranji red in čistoto, je bilo slišati več glasnih opazk, ki pa so bile vse odbite, ker so bile malenkostne, osebne in neutemeljene. Po nagovoru je čitala tajnica Maša Grom svoje poročilo, ki je bilo vsprejeto brez posebnega prigovora. Tako tudi lepi in navdušeni nagovor g. Misičeve.

Pri poročilu blagajničarke gospe Plaperjeve hotele so nekatere vedeti za dolg 2000 K, za katerega odbor nikdar vedel ni. Odkar se je zavod preuredil v teku zadnjih petih let, je plačal različne dolge, kajti vsi upniki so se takoj oglašali, ali za dva tisoč kron se ni oglašil do danes nihče; ta dolg ekzistira torej samo v glavah nekaterih.

Pereča točka je bila volitev novega odbora. Nekatere niso bile zadovoljne s starim odborom edino le zato, ker je preliberalen in ker dopušča, da se društvene stvari objavljajo v „Edinosti“ in ker se ta list — čita v zavodu. Takor „pohujšali“ list, kakor je „Edinost“, se čital Vnel se je tu pravi besedni boj. G. predsednica je vprašala, ni-li to dobrodelni zavod, kjer se ne gleda na strankarstvo in celo ne na narodnost in se ne uganja nikaka politika?

Odgovor nekaterih je bil: Nekdaj je bilo tako, ali sedaj so drugačni časi! Boriti se moramo za krščanska načela!! G. predsednica: Dožler so v vaši stranki ljudje, ki menjajo vsak dan prepričanje, kakor jim bolj nese, in dokler so v vaši stranki ljudje, ki so se ravno meni posmehevali radi mojega verskega naziranja, in dokler so v vaši krščanski stranki ljudje, ki so se pred nedavnim izrasili, da svojih otrok nočejo pustiti k nobenemu verskemu obredu, do tedaj ne moremo spoštovati in upoštevati take stranke.

Feter bi ne bil nikoli sanjal, da postane tako popularen v krogu tržaških deklet v zavodu sv. Nikolaja. Radi njega vse prokletstvo na nas, ki čitamo tudi „Edinost“. Dugo prokletstvo da teži na „Edinosti“, ker da napada „milostljivega škofa“. In vse to je zgrešil zavod sv. Nikolaja in njegov odbor, zato ga je treba strmoglaviti — upilo se je.

Voditeljica gospe Žitnikova je vprašala, kaj se jej more sploh očitati, kaj je eploh zgrešila? Oglašili sta se menda dve; ena, ker boje ni dobila kave, kadar se je njej zljubljalo, a druga, ker ni dobila večerje, ker je prišla prepozno. Nihe ni mogel očitati ne odboru ne ga voditeljici kaj nepravilnega, kaj slabega, kaj za zavod škodljivega. — Zavod je lepo urejen, je v povolnih gmotnih razmerah, ima pametno in modro voditeljico in skrben odbor, kateremu ni prišlo nikdar na misel, da bi uganjal strankarstvo. „Edinost“ „pa je bilo zavodu glasilo, ko še ni bilo sedanjih časov ni izvestnih bojstvih voditeljev!

Zavod je bil ustanovljen za ravna dekleta brez ozira na narodnost, a v prvi vrsti za Slovence. Tako smo umerale me svojo nalogo do danes in smatramo jo tudi nadalje. In če danes pridejo trkat na vrata zavoda vse one, ki so bile včeraj proti nam, vsprejmamo jih, blaga volje in odpuščamo jim vse; — saj niso vedele, kaj so delale...

Po boju, ki je trajal dve uri, je zmagala stranka s starim odborom, na čelu mu g. Ponikvarjeva. Navdušanja ni bilo ne konca ne kraja, ker zmagala je pravična stvar! Oramočene, besne so odšle malokontentne in zspetile, naj imamo zavod, ali podpore ne dobimo več od njih strani! — Dobro — če ne bo podpore od nikoder, pa naj zavod propade. Ali oni, ki se jih to tiče, naj si zapomnijo; da to ne bo na škodo sedanjih odborov, ampak — slovenske stvari. Na vesti pa naj bodo nosili ta sločtni oni, ki so ga provalčili!

Slovenskim in dalmatinskim gostilničarjem priporočamo najtopleje, da se polnoštevnoma vdeležijo današnjih volitev v odbor konzorcija. To priporočamo, ker gre za jako važne stvari. Zbirališče je v kavarai Commercii pred 2. uro popoldne.

Društvo jugoslovenskih železniških uradnikov obvešča tem potom vse tovariše, da se naznanjeni ustanovni občni zbor ljubljanske podružnice ne more vršiti v nedeljo dne 19. grudnia, ker vlada ni potrdila podružničnih pravil. Shod se preloži na poznejši čas. Izostane tudi naznanjeni družabni večer.

Odbor D. j. z. u. Trgovcem jestvin. Včeraj popoldne se je vršilo posvetovanje našega konzorcija, gde določbe delavnega urnika za božične praznike. Vprejet je bil predlog gg. Preloga in Mucarija, da se naprosi namestništvo, ki naj dovolji, da bodo drugi božični praznik (nedelja 26. t. m.) predjajnice jestvin odprte od 8. do 11. ure predp.

„Modri Janko“. Ta krasna knjiga, ki smo je nedavno že označili veliko in posebno vrednost za našo mladino, je že prišla in se dobiva pri kajigotrožcu Gorenjcu.

Narodni znaki v prid družbi sv. Cirila in Metoda. Zares krasni znaki so to, ki se pri-dajajo v prid naši šolski družbi. Igla za kravato stane 80 stot., zagumbnica K 1—, gumbi za cirkole zapetavnica par K 120,

gumbi za ploščate zapeljivce par K 120, priveški k verižicam, komad K 120, brošica za damo, K 120. Za par novčičev zares ukusno izdelana potrebščina, oziroma nakit — a poleg tega še plemeniti namen!! Te zanke prodaje kajgotržec Gorenjec. Sezite po njih!

Tržaška mala kronika.

Malone utonil. Anton Kravanja star 55 let, iz Dobra pri Tolmaju je predčerašnjem zvečer stopil na kopno iz parnika „Dora Horn“, zasidranem pred hangarjem št. 13. v prosti luki. Močan piš burje ga je pa tedaj vrzel v morje. Revez je bil v veliki nevarnosti, tembolj ko ne zna plavati. Redar ga je pravočasno potegnil iz razburkanega valova.

Padel v morje. Josip Romano, star 18 let, iz Šibenika, vkrcanem na parniku „Lapad“, zasidranem v novi Fran Josipovi luki, je tudi vsled močnejše burje padel v morje. Nek pilot ga je rešil.

Razila policije. Predčerašnjem so redarji aretirali 16 ljudi radi potepuštva.

Požar. Predčerašnjem zvečer ob 10. uri se je iz nedoganelega razloga vnel požar v delavnici Frana Vitešić v pritišču blizu št. 3. ul. Ugo Foscolo. Škoda znaša 3000 kron. Ogogajenci so gasili dve uri.

Junaki pesti. Včeraj zjutraj ob 10.30 uri so bili v gostilni na trgu Stazione št. 2. aretirani kočjaž Ivan Mesič, star 30 let, kočjaž Alojz Garbais, star 19 let, in Ivan Bizjak, ker so neumamljeno pretepli in ranili voznika Ernesta Novotnika.

Osemkratni umor. 3000 mark nagrade. V noči od 18. na 19. novembra 1909 je bila v Bogulavu (okraj Pleščen v Poznany) umorjena rodbina kmetske Wasielowskega, obstoječa iz osemih oseb; trupla so ležala na postelji. Gre se za roparski umor; vkradenih je bilo od 200 do 400 mark. Kakor morilec prihaja v poštev nek Rus (brčkone vojaški begun), ki je nekoliko dni bival pri umorjenih. Dotične oblasti so izdale za njem tirališče in razpisujejo za ujetje intega 3000 mark. Tirališča s popisom osebe je na razpolago pri policiji.

Koledar in vreme. Danes: Jernoj škof. Jutri: Erzebij šk.

Temperatura včeraj: ob 2. uri popoldne + 7.° Cels. — Vreme včeraj: Oblačno, burja.

Vremenska napoved za Pri-morsko: Semtarte oblačno. Zmernejši vetrovi. Temperatura zelo hladna.

Naše gledališče.

„Nora“. drama v 3 dejanjih; spisal Henrik Ibsen.

Z nedeljsko večerno predstavo je naša gledališča dosegla vrhunec umetnosti. Predstavljati „Noro“, to ni kaj vsakdanjega, kajti vse nastopajoče osebe imajo ostro začrtane značilnosti in pod navideznim veseljem se skrivata bolelost in zatajevanje. „Nora“ je drama v zakonskem življenju, drama egoizma, ki se skriva pod plaščem ljubezni, drama podedovalnosti zla.

Nora je mlada žena Helmerja, katerega ljubi z ono idealno ljubeznijo in stori vse, da si ga ohrani. Pripravljena je dati svoje življenje za svojega soprega, da mu ohrani čast, ako bi prišlo na dan, da je vnanredni čet-tov podpis na pogodbi, na podlagi katere je dobila potrebnega denarja za potovanje na jug, da je s tem rešila življenje svojemu bolnemu možu. Najrežja ljubezen in sreča jej je sijala skozi osem let. V krogu moža in treh otročičev se je čutila najrečnejše baje na svetu. To srečno življenje jej je pa razdeli Günther s svojo grožnjo, da jo ima v obzati, ker je storila zločin. Ona ne more verjeti, da bi bilo to kaznjivo dejanje. Toda, ko je vprašala o tem svojega moža, je prepričana o resničnosti Güntherjevih besed. Odlej nima več miru; muči jo misel na moža in otroke, ki naj ji zapusti, predno njen mož prečita pismo, kjer mu Günther razlaga sleparijo, ki jo je storila njegova žena Nora. V tem obupnem stanju piše tarantelo, z mislijo na smrt odhaja na maskarado in vender se kaže napram svojemu možu veselo in srečno, dosti včasih komaj zatajuje svoje grozno duševno stanje. In predno si mora skrivoma učičiti svoje življenje, je že dohitel njen mož, ki je že prečital grozno novico Güntherjevo. Tu so se jej odprle oči, da je njen mož ni tako ljubil kakor si je ona mislila in želela, izpregledala je, da je bila nemu več taktna sreča in čast, nego ljubezen do nje. Obraca se od njega in ne bo več živeti pod isto streho z njim, ki jej je očital najsilabše in najhujše, da si je ravnala iz ljubezni do mege.

Helmer, mož Nora, je resna in mierna duša. Njegov načelo je, da se vse zlo podeduje po predkih in zato predbaciva svoji ženi, — ko je izvedel za njen zločin — da je to svojstvo podedovala po prednikih. In da bi od svojih potomcev odvnil to neuredo, jej prepoveduje, da bi še nadalje vzgajala lastne otroke. Navidezno ljubezen izraža v besedah, ker jej ljubljiva življenje in smrt; toda že pismo Güntherja ga je pokaralo v pravi luči: moža se obično sti.

Dr. Rank je prijatelj obeh zakonskih ter mož, ki si že steje dneve svojega življenja. Svojo balerko je podedoval po svojem očetu, on dela nekoro za njegovo veselje in lahko-miselno življenje. Teda tudi on bi tako rad živel in zato se težko ločuje od sveta.

Günther, tip moralno uničenega moža, se hoče dvigniti iz blata in hoče zopet živeti enako drugim meščanom. To svojo namero hoče uresničiti in ker ne more drugače, stori to z grožnjo Helmerju, da ga tako prisili, da se dvigne z njegovo pomočjo. Toda, ko mu g-a Lindenova ponudi svojo roko, tedaj je bil zadovoljen, kajti že to samo mu je zadostovalo za dosego svojega cilja.

Le g-a Lindenova ni predstavljala ce-bičnosti, kati cns se je prvič omožila z bogatim možem, da je s tem pomagala svojim starišem in drugič se udaja Güntherju, da ima nekoga, za kogar more živeti.

Uprizoritev igre je bilo nekaj izrednega. Naslovno ulogo Nore je predstavljala g-a Danilova s tako umetnostjo, da si skoro ne moremo misliti bolj naravne in izklesane Nore. To je bil do zadnje podrobnosti izci-seliran tip. In te notranje boje, ljubezen do moža in dece, obup in veselje, misel na smrt in ples, vse to je izvedla naša umetnica tako krasno, da se je vsakdo uživel v njeno živ-ljenje in sočustvoval z njo v sreči in nesreči. In kdor jo je videl v zadnjem dejanju, ko za-pušča dom, kjer je preživela osem let v ve-selju in sreči, čital je na njenem obrazu iz-raženo vse, kar je povedala z besedo. G-a Danilova je nedvomno izmed vseh svojih ulog najboljša v „Nori“, in iz srca jej moramo ča-stitati na tem vepelu.

Tudi g. Rajner je bil dober v ulogi Helmerja. Igral je mirno in bil bi celo izvr-sen partner g-e Danilove, da je bil neko-liko glasnejši in razločnejši v izgovoru.

G. Štoka je kaj dobro pogodil mo-ralno uničenega Güntherja, le v 3. dejanju se nam je zdel nekoliko prebladen napram g-a Lindenovi.

G-a Germekova je popolnoma zado-voljna v ulogi g-e Lindenove. Take uloge so za njo kako nalašč.

Pobvalno moramo omeniti g. Bratino, ki je naravno predstavljal na smrt bolnega dr. Ranka.

Tudi druge manje uloge so bile dobre izvršene in istotako so ljubki otročiči častao rekli svojo nalogo.

Gledišče je bilo sicer dobro oblikano, ali vendar ni bilo napolneno tako, kakor za-slučuje literarno tako vznešena drama kakor-šna je „Nora“. Prosili bi tudi občinstvo, da ne kašlja take glasce, kar vznemirja druge poslušalce in jim kvati tak umetniški užitek.

Prihodno nedeljo pride po dolgem od-moru zopet na oder popularna narodna igra

„ROKOVNJAČI“.

Sicdili bodo:

„LEGIJONARJI“.

Društvene vesti.

Pevcem društva „Kolo“ javljamo, da vaja, napovedana za četrtak odpače, ker niso prostori na razpolago. Nujno pa pozivljamo pevce, da se polnoštevilno vdeležo vaje, ki bo v nedeljo ob 130 uri popoldne. Občni zbor tega društva bo dne 9. jna.

Odbornice in poverjenice Ciril-Metodove ženske podružnice so naprosene, da pridejo danes, v sredo, ob 4. uri k seji v zavod sv. Nikolaja.

Tržaško podporno in bralno društvo v ul. Stadion št. 19. vabi vse odbornike in njih oamestnike k redni seji, ki bo v četrtak 16. t. m. ob navadni uri.

Št. Jakobška „Čitalnica“ priredi v soboto 18. t. m. piečni venček v dvorani „Teg. izobr. društva“ ul. S. Francesco 2.

Darovi.

Za šolarsko knjižnico na Katicari so daro-vali Ciril Valentič, Karel Gruštar, Anželija Samon in Jože Čok skupno 11 K o priliki

Pohištvo

iz bambusa, iz indijske tr-stike in iz vrbovija.

: Prikladna božična in : novoletna : darila.

HENRIK PRENER

Trst, Via Nuova št. 22, Trst

Marijo udovo Štolfa

v 71. letu svoje dobe. Pogreb pre-drage ranjke bo dne 15. t. m. ob 2. uri popoldne.

ŠMARJE pri Sežani, 13. dec. 1909.

Alojzij Štolfa, Henrik Štolfa, sinovi. Frančiška Povh, Marija ud. Škerl, hčere. Gregor Povh, svak. Uršula Štolfa, svakinja. Alojzij, Ivan, Josip, Albert Povh in Jakob Škerl, unuki.

Advokat

Dr. Feliks Kovačič

ima svojo pisarno

v Trstu, Via San Nicolò št. 4.

Veliki kinematograf BELVEDERE
TRST - ulica Belvedere 19 - TRST

Od srede 15. do petka 17. decembra:

1) Iz Bremena v Novi York, po resnici. 2) Cambise-va smrt, zgodovinska drama. 3) Bedakovičev brat se uči plesati, komično.

Prvi sedeži 40 st., II. 20 stot. Otroci in ožaki 10 stot.

Alfred Fränkel

Trgovinska družba.

Trst, Corso Štev. 27

Podružnica:

ulica Cavana št. 11

Moški čevlji:

Št. 30	 K	7—
„ 83	s povezami	7-50
„ 92	box Kalf	9-50
„ 102 1/2	„ fini	12-50
„ 6079	„ „ amer.	16—

Ženski čevlji:

Št. 253	 K	6-50
„ 268	box Kalf	8-50
„ 349	z gumbi	9—
„ 387	chevreau s povez.	12-50
„ 362	chevreau z gumbi	13—
„ 390	čreveljčki (trpež).	5—
„ 405	„ (chevreau)	7-50
„ 412	fini čreveljčki	10—
„ 461	odprti čreveljčki	3—
„ 467	lakirani odprti čreveljčki	3-80

120 podružnic v Avstro-Ogrski.

Slovenci in Slovani vseh dežel!

Kadar potujete skozi Trst, ali pridite v Trst, ne odpotujte, predno ste obiskali znano trgo-vino „All' Alpinista“ TRST, Ulica SAN SEBASTIANO št. 7.

In vi, Čehi tu bivajoči, vedite, da lastnik te trgovine je rodom Čeh in govori vaš lepi jezik. - Njegova trgovina ima vse potrebščine za hrilolazce in potovalce sploh.

Udani D. Arnstein.

Spezialiteta: usnjati predmeti kakor na primer: kovegl, torbice itd. pe-znane tovarne Frano Zeller na Dunaju. Predmeti pripravi za darila. - Nepr-mođljivi angleški plašči tvrdke Bough-tof P. Frankenksta & Sons.

Prodajalnica manufaktur. blaga
Enrico de Franceschi

— TRST —

ulica delle Poste 10 - vogal ul. Valdirivo
Velika izbora bombaževine, izdelanega moškega in žen-skega perila in drob. pred-metov po najzmernejih cenah

Caro & Jellinek

Družba z omejenim poroštvom

Internacionalno prevažanje in selitve

na vse kraje

s posebnimi zaprtimi vozovi.

Telef. 16-27. Trst - Ulica Carradori 15 - Trst.

Guerrino Marcon

Trst - ulica Tivarnela št. 3

Telefon 16-64.

ZALOGA VSAKOVRSNEGA

Oglja in Premoga.

Novi : dohodi

za zimsko sezono.

Moške obleke zadnje novosti	 od K	14 do 48
Moški Paletot		14 do 20
Jope z ovratnikom iz kožuhovine		11 do 44
Deške obleke zadnje novosti		9 do 26
Deški paletot		10 do 26
Oblečice za otroke od 3 do 10 let		6 do 16
Paletot za otroke od 3 do 10 let		9 do 20

Velika izbora inozemskega blaga. Sprejemajo se naročila za obleke po meri. — Spe-cijaliteta: hlače, srajce, maje in druge potrebščine.

ALLA CITTA' DI TRIESTE

Trst, ulica Giosue Carducci št. 40 (prej Torrona)

Odlikovana delavnica in zaloga

sedlozja in potnih predmetov

FRIDERIK HERTAUS, TRST, ulica Stadion št. 10.

RESTAURACIJA

PASSEGIO SANT' ANDREA št. 36
Toči izvrstno pivo, vino 1. vrste. Dobra kuhinja. Velika dvorana in posebna F. Erjavac bivši lastnik gostil. soba za društva. ALLA STELLA

„AGLI ANTICHI CAMPI ELISI“ :: TRST

različnih imenovanj. Tej vsoti je dodal 1 K. g. župnik Stržinar v isti namen.

— Za božičnico so darovali sledeči: g. Orel 10 K., g. Vekoslava R-bek iz S. Jane 5 K., g. Lavrenčič in g. Pirnat po 3 K., g. Stefan Janko iz Podgraja Ilir. Bistrica 2 K. 30 st., g. Ljudmila Prunk, g. F. Dominko iz Komaa, g. Dragica Zadoik, in g. ca Mila škuc po 2 K., g. Ant. Porh, g. Fr. Detela, g. Josip Cink, g. Kubik Julij, in g. Legar po 1 K. Iskrena hvala! Blagajništvo.

— V „Edinosti“ št. 308. dne 4. nov. t. l. izkazani znesek 2536 K. na korist metel možki podružnici družbe sv. Cirila in Metoda je bil namenjen podružnici pri Sv. Jakobu in je ta valed reklamacije te dni prešla to vstop od možke podružnice.

Udeleženci nedeljskega shoda v „Narodnem domu“ so darovali za možko podružnico v Trstu 6338 K., nabrano ob razhodu na stopnicah.

Isti podružnici je izročil g. Purlan p. d. Franc, via Geppa 3.70 K., nabrane pri Biseri po 2 stotinki, Srčna hvala!

Škedenjski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda je daroval g. Bajc Andrej 3 K.

— Za „božičnico“ škedenjske podružnice darovali so po 2 K. N. N., gg. Ana Sarcin-Božek, Marija Godina Jokelj, Viktorija Trevižan; po 1 K.: gg. Ivan Sarcin-Drežak, Vedopec Josip, Godina Alojzij-Ban; po 20 st. gg. Piščanc Agata, Karolina Sarcin-Kotalj; po 10 st. gg. Skorič, Tomac Marija; g. Piečnik Fran 30 st.

— Za Filipa Marca ranjenega po junaških revolverja dne 5. t. m. je nabral dne 5. t. m. v „Narodni gostilni“ pri sv. Jakobu J. Terčon 6. 70 K. — Istotam je nabral And. Sila v isti namen 11.64 K. Srčna hvala darovalcem!

— Za možko podružn. sv. Cir. in Met. so nabrali v veseli družbi pri Pavlu Žiberna v Šturjah K 4.05. Denar hrani uprava.

Vesti iz Goriške.

— Nezgode v mehaničnih delavnicah. — V našem mestu je nemalo število mehaničnih delavnic, kjer je zaposlenih veliko število mladih moči, in kaj pogostoma se dogajajo nesreče, ki uničujejo mlada življenja.

Zato ne bo odveč, ako opozorimo na način, kako se ubraniti nesrečam pri delu in to v prvi vrsti pri električnih motorjih, ki so po večini vspevovod uvedeni v mehaničnih delavnicah.

Uporaba električnih motorjev nudi pred drugimi motorji še največ ugodnosti za osebno varnost delavca. Ista se lahko izvršuje na tri različne načine: 1. Z enim ali več glavnih motorjev, ki gonijo vso delavnico, približno tako, kakor pri motorjih na plin, hidravličnih ali parnih motorjih. 2. Uporablja se več motorjev omejene moči, ki gonijo stroje ene in iste delavnice, vendar pa po strojih skupinah. 3. Tretji način je ta, da zajema vsaki posamični stroj gonilno silo iz posebnega motorja.

Uvedanje večjega števila glavnih motorjev nudi precej ekonomičnega dobička.

Paraditven gonilne sile na več strojnih skupinah potom elektromotorjev pa ne nudi samo posebnih ugodnosti, in to radi tega, ker ni treba, da so vsi stroji istočasno v delu, ampak nudi mnogo več varnosti za delavca, ker je prav lahko možno ustaviti kako strojno skupino, brez ovire za druge.

Tako je omogočeno, da se izvršuje vsako delo, kakor nastavljanje pasov i. dr., pri mirno stoječem stroju, valed česar je izključena vsaka nevarnost za delavca.

Denimo za izgled dolgo strugarako delavnice z velikimi in malimi stroji. Če jih goni en sam motor: kaka nevarnost je ta za delavca ob prekladanju pasov, to nsm spridujejo zadostno vsakdanje kronike o nesrečah! Če bi se pa v tem slučaju hotelo vstaviti stroj ob vsaki potrebi, kar se pač pogostoma ponavlja, tedaj bi morala delavnica takorekoč ves dan mirovati.

Iz tega sledi, da se najbolj priporoča ali drugi ali tretji način, to je decentralizacija gonilne sile. Priporočljiva pa sta načina toliko z ekonomičnega stališča kolikor očitno v interesu osebne varnosti našega delavca.

Vesti iz Istre.

Nadomestna deželnozborna volitev. Deželni poslanec za mestni okraj Piran je bil včeraj namesto pok. dr. Bubba izvoljen odvetnik dr. Almerigo Ventrella.

Računski natakari — več slovenskega in italijanskega jezika, z večletno prakso, išče službo v Trstu, ali zunaj Trsta kakor natakari ali vodja gostilne. Pisati je pod „Natakari“ na Inzeratni oddelku Edinosti. 2817

BRZOJAVNE VESTI.

Dr. Wekerle pri cesarju.

BUDIMPEŠTA 14. Ogr. biro poročs, da je cesar danes ob 10. uri predpol. vstopel v avdienco ministrskega predsednika dr. Wekerle. Avdienca je trajala nad eno uro. Ministrski predsednik se s prvim popoldanskim brzovlakom vrne v Budimpešto.

Zmešnjave v Nikaragui.

WASHINGTON 14. Državni oddelek je prejel iz Managua brzovarno poročilo, da je Meksiko poslala v Corinto topničarko.

Belgijskega kralja so operirali.

BRUSELJ 14. Operacija izvršena na kralju Leopoldu, se je potekala. Kralju so odpeli črvo v bližini leve bedenice. Bolniku je znatno odleglo. Zdravniki pravijo, da je nade, da kralj okrevs. Kralj je ob 11.5 uri prišel k zavesti in se je takoj obvestil o vseh operacijah. Ob 5. uri pop. se zdravniški svet sestane na posvetovanje. Ministrski predsednik je danes prispel semkaj.

BRUSELJ 14. Glasom bulletina izdanega ob 2. uri popoldne je stanje kraljevo povoljno.

Dunaj 14. Cesar je danes predpoludne vstopel v prabni avdienco ministra za uk in bogoslovje grafa S. Arghe.

Budimpešta 14. Danes popoldne se je vršil pogreb dvornega maršala grofa Ludovika Apponyi-ja. — Truplo so prepeljali v Toth.

New-Jork 14. Pri Erie v Pensilvaniji sta trčila skupaj dva vlaka. Štiri osebe so bile ubite, devet na nevarno ranjenih.

14-leten deček z dežele se išče za trgovino jestvin, izurjen v pisavi in računstvu. Več se poizve v trgovini I. van K. l. n. al. Commerciale št. 15. 2141

Kedor hoče za novo leto slike imeti, naj se pusti takoj fotografovati pri Antonu Jerkiču, Trst — Poste 10 — Gorica — Gosposka ulica 7. — Cene primerne krasnemu izdelku zmerne. 2129

Restavracija stara, dobrodoča — v Ljubljani, se izvečbanemu gostilničarju odda v najem — Prijazno ponudbe se prosi na Poštai predal 3 Ljubljana. 2086

Gostilničar Kulot „Pri treh prijateljih“ v Gorici, ulica Caserma št. 11, se priporoča z dobro kuhinjo in izvrstnim visom. 1322

Hrvatski vrtnar z dolgoletno prakso z dobrih spričevali išče takoj službo v Trstu, ali zunaj Trsta. Pojasnila daje Inzeratni oddelku Edinosti. 1280

Giuseppe Grisi

Uvoz in izvoz jajc in perutnine

— Izključna prodaja perutnine —

Trst - ulica Campanile št. 15
vis-à-vis Alberti

O priliki Binkoštnih praznikov veliki dohodki kokoši. Specijaliteta: letošnji piščanci za pečenje in praženje. Poučarjs, gosli (stare tri leta), kakor tudi PURANI.

Plemenske kokoši

najboljše zimske nosilke (barve na izbero 20 kom. 5 mesecev starih, prosto na vsako postajo Kron 30 —; 6 komadov K 9-50. L. Altneu, Werschetz, Ogrsko.

Ni treba več užigalic!

En sam pritisk provzroča ogenj!

Imperator

Zepni užigalice in o enem elegantna, najfinjša niklovana, jednostavna, a vrlo praktična sietilka, za prigrizki z 2-3 roko. Absolutno varna, trajna mnogo let. Cena 1 komad K 3- —, 3 komadi K 8-25, 6 komadov K 15. Polev vsakega komada natančno opila. Potila se proti naprej poslani dotični svoji franko, ali pripravljeno (35 vinarjev več).

Exorthaus Königsberg 607 Oorska

Zaloga ovsa in klaje

Prodaja tudi koruzno perje za postelje

M. ud. ZERQUENZ

ulica Luigi da Palestrina 2 (ogel ul. Coroneo)

Prodajalnica oblek

ulica Giosuè Carducci 32 **J. Farchi,** ulica Giosuè Carducci 32

s zalogo elegantnih oblek zadnje novosti

in elegantnega kroja. - CENE ZMERNE.

Izvršujejo se obleke po meri v lastni krojačnici.

ulica Giosuè Carducci št. 32, Trst

Fondo Coroneo.

Fondo Coroneo.

Traberjev anatomični in patalog. muzej

Razstava ljudskih bolezni in pokončevanje istih.

Ljudska znanstvena predavanja se vrše ob 10., 11., 12., 4., 6. in 8. uri.

V petek samo za ženske. Katalogi v sloven. jeziku.

Vstopnina 40 stotink. Vojaki do narednika 20 stotink.

Cement - Portland

SALONA

Družba „SPALATO“

Anonimno deln. društvo cementa Portland SALONA.

Letni proizvod: 10.000 vaгон.

IZKLJUČNI ZASTOPNIK

Leopold Feiner, Trst

.. Pisarna ..

ul. Carradori 16

Telefon 605.

Zaloga Cementa

Riva Grumula 2

Telefon 23-30

Čudovito nizke cene ::

dvokoles. živinskih strojev, vsakovrstnih gramofonov za gostilne, kakor tudi različnih najnovjših plošč. Izvršujejo se tudi vse poprave. Pri Batjelu, Gorica Stolna ulica 3-4. Prodaja tudi na obroke. - Daniki franks.

Nova prodajalnica ur in dragocenosti

G. BUCHER

(ex drug Drag. Vekjota)

GORISO šte. 38 — TRST

Najboljše prodaje prodaje. PRAN VAKUET.

Begali izbir zlatnine, srebrnine, dragocenosti in žepnih ur. Kupuje in zmenjuje stare zlate in srebre z novimi predmeti. — Sprejema naročila in popravila vsakovrstne, srebrne in tope ure. — Cene zmerne.

ALEKS. FRANC MAYER - TRST

žgalnica kave

TELEFON 1743.

Najboljši vir za dobivanje pečene kave.

DANIELE PILLIN

TRST - ulica Aquedotto 94

TELEFON 241

Velika zaloga gašenega in živega apna.

Tovarna cementnih plošč in zaloga oglja za peči.

TVBDA

Adolf Kostoris

skladišče oblek za moške in dečke

Trst, via S. Giovanni 16, I. n.

(zravn Restavracije Cooperativa ex Hackert)

prodaja na mesečne ali tedenske obroke obleke in površnike za moške, perilo itd.

Najdogovornejše cene.

POZOR! Skladišče ni v pritličju ampak v prvem nadstropju

Za prodajo naših izdelkov

v sv. Križu in na Proseku

iščemo zanesljive in solidne osebe.

Pismene ali ustmene ponudbe na

Panificio Triestino S. A.

TRST — Via Conti šte. 12

TRST, ul. Cavana 2
PEKARNA IN SLAŠČIČARNA
.. **FRAN LAMPE**
Prodaja svežega kruha 4-krat na dan. - Potrebuha točna is na dom.

Enrico de Chicchio

urar

Trst, ul. Stadion 35

Poprave po zmernih cenah z očetnim jamstvom in prodajo vsakovrst. ur.

Specijaliteta:

„ZENIT - OMEGA“.

Tvarne in delavnice pohištva in stavbenih izdelkov v **SOLKANU** pri Gorici.
Lestice železniški ste: Gorica, drž. kolod., Solkan

Mizarska zadruga v Solkanu

ZALOGE:

SOLKAN,

TRST, via Caserma 4

Osrednje ravnateljstvo.

ZALOGE:

REKA, Via Plo 2

SPLIT, nasvoje obali

Brz.: ZADRUGA - Trst

Telef. št. 1631 Interurban

Žage v Seteski (Bohinj)

Letna produkcija

— K 1.000.000 —

HOTEL BALKAN

70 sob, elektr. razsvetljava, lift, kopelji
CENE ZMERNE. POČKAI & KÖGL.

HOTEL BALKAN